

УДК 72.01

Трошкіна О.А.(к.арх., доц.)
Чабан Ю.О.(магістрант),³⁶
Національний авіаційний
університет, м. Київ, Україна

**ПРИЙОМИ ТА ЗАСОБИ АРХІТЕКТУРНО-
ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОСТОРУ
МІСЬКИХ ПЛОЩ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНУ
ПОВЕДІНКУ ЛЮДИНИ**

Анотація. У даному дослідженні акцент зроблено на вивчення зв'язків архітектурного середовища та поведінки людини. Визначено типи функціонально-просторової організації міських площ. Виявлено і з'ясовано умови впливу простору міських площ на поведінку людини. Розроблено пропозиції щодо проектування архітектурного середовища площі, його візуального та навігаційного покращення.

Ключові слова: площа, архітектурне середовище, простір.

Актуальність дослідження. Міське середовище – це місце, де людина проводить більшу частину життя, і саме цей простір має найбільший вплив на ритми життєвої активності та поведінку людини. Що відбувається сьогодні? Вулиці, переповнені транспортом і людьми, викликають напругу, хвилювання, при цьому людина змушена постійно вирішувати ділові питання, здійснювати зустрічі в різних частинах міста. Архітектурне середовище повинно допомагати людині, а не вводити її у стресовий стан. Завданням даної роботи є вивчення об'ємно-просторового впливу міських площ на поведінку людини. У сучасних наукових джерелах широко розглянуто загальну історію містобудування, а також окремо питання історичного розвитку міських площ.

³⁶ © Чабан Ю.О., Трошкіна О.А.

Не зважаючи на безперечну новизну наукових досліджень, треба зазначити, що наявні теоретичні напрацювання в цій темі охоплюють лише окремі її аспекти. Поза увагою залишилися питання вивчення об'ємно-просторового впливу міських площ на поведінку людини. Саме тому дана тема є актуальною.

Мета дослідження. Виявити прийоми та засоби архітектурно-планувальної організації міських площ як соціального простору.

Виходячи з поставленої мети визначені наступні завдання дослідження: виявити і з'ясувати умови впливу простору міських площ на поведінку людини; вивести рекомендації та пропозиції що до покращення архітектурного простору міської площі з урахуванням його впливу на поведінку людини.

Основний зміст роботи. Площі – це упорядковані вільні міські території, обрамлені у відповідно до їх призначення будівлями суспільно-культурного, торговельного та транспортного обслуговування. Площі повинні бути зручно зв'язані з прилеглими до них магістралями і вулицями. Основна територія призначена для пішоходів; рух транспорту по ній не допускається..

Сприйняття середовища площі поступове і залежатиме від простору та об'ємів, що в ньому знаходяться, їх взаємної композиції, масштабу, підсвідомим порівнянням всіх елементів із тими, які вже закарбовані в пам'яті, розпізнані, і ідентифіковані, або не ідентифіковані, що призводить до подальшого розпізнавання.

Існує шість основних напрямків переміщення людини в архітектурному просторі (вниз, вгору, вправо, вліво, вперед і назад) управляються формою і розміром архітектурних форм.

Проблеми розвитку міського середовища. Вип.2 (12) 2014

Форма архітектурних елементів у плані, більшою мірою впливає на динаміку переміщень, так, наприклад, на вузькому прямолінійній ділянці забудови можна спостерігати спрямованість до протилежного кінця відрізка шляху, а на розпластаному ділянці з криволінійними границями, рух має ритм, який уповільнений у порівнянні з звичним. Важливим доповненням до вищеописаних принципам є значимість архітектурних елементів, їх роль в забудові [4].

У таблиці 1 відображені не всі геометричні принципи формування архітектурного простору і його кордонів, але вона дає можливість єдиномоментно і цілісно побачити архітектурний простір з точки зору організації руху, захисту та відокремлення людини, вмістилища для перебування. Один з акцентів таблиці поставлений на висоті архітектурних елементів по відношенню до зростання людини, так як це часто впливає на емоційний стан людини, адже для пішохода вкрай важлива його здатність мати свободу пересування, візуально досяжні орієнтири і стійкі висотні форми в зоні його перебування.

Таблиця 1
Сприйняття архітектурного простору людиною.
Обмеження руху

по вертикалі вниз	по вертикалі вниз і в одному напрямку по горизонталі	по вертикалі вниз і в двох напрямках по горизонталі
		
по вертикалі вниз і с трьох сторін по горизонталі	по вертикалі вниз і с чотирьох сторін по горизонталі	обмежуючий простір
		

Проблеми розвитку міського середовища. Вип.2 (12) 2014

Досвід візуального ряду закріплюють у пам'яті людини схему руху та зв'язку просторів: в місті взаємозв'язок між вулицями, площами і пунктами призначення. Найчастіше цей образ формується на основі цілеспрямованої поведінки.

Фактори формування дій під впливом архітектурного середовища можна вибудувати в такій послідовності (Табл 2). 1) Невизначеність простору (порожнеча або хаотичність, відсутність чітких меж і орієнтирів, у тому числі пов'язане з боязню порожнечі або, навпаки, клаустрофобію); 2) Скрутність, вузькість простору (обмеження волі); 3) Тиск простору (масивними формами, в т.ч. нависанням великих обсягів, що сприймається як небезпека для життя); 4) Замкнутість простору (психологічне відсутність виходу).

Табл.2

Вплив простору на поведінку людини

Приклади	Назва простору	Поведінка людини
	Невизначений простір	Порожнеча або хаотичність, відсутність чітких меж і орієнтирів, пов'язане з боязню порожнечі або, навпаки, клаустрофобію.
	Вузкість простору	Обмеження волі
	Тиск простору	Небезпека для життя.

Масштабність в архітектурі – результат загальної взаємодії сприйманих глядачем заходів, покладених в основу

кожного елементу композиції. Надмірне укрупнення масштабність у поєднанні з великими розмірами споруд пригнічує людину, викликаючи у нього відчуття власної нікчемності.

Міська площа – це природне місце для найбільш важливих цивільних і культових споруд, місце, де люди зустрічаються і спілкуються. Коли такі громадські простори розроблені з урахуванням особливостей місця, вони отримують додатковий символічний сенс. Найбільш важливим є те, що фізична якість таких просторів – замкнутість. Активність на площі важлива для її життєздатності а, отже, і для візуальної привабливості.

При проектуванні громадських площ слід враховувати всі фактори що впливають на неї, а саме: розташування в структурі міста; функціональне призначення; її місткість, форма, масштабність, наявність чи відсутність зафіксованого центру площі чи інших домінант.

Основними прийомами проектування площ є:

1) впровадження додаткових функцій, що надають міській площі поліфункціональності. При створенні сучасної площі слід передбачати різні функції. Від простого спілкування та соціальних зборів до ярмарок та культурних заходів. Поєднання ряду функцій в одній площі надає їй великого значення як соціального відкритого простору, що є головною якістю площі.

2) створення «магнітів» (цікавих місць для різних груп населення);

Проектуючи площу в сучасному міському середовищі одним із прийомів «магнітів» є проектування середовища з цікавою домінантою, тобто створення площі центром якої буде якась цікава архітектурна форма, будь це скульптура,

будівля або невеликі сквери. Потрапляючи в це середовище людина помічає цю домінанту і змінює свій напрям руху, що було головною цілю при створенні цього «магніту».

3) забезпечення комфортних умов для специфічної аудиторії (інвалідів, туристів тощо). В сучасному будь якому середовищі, будь то вуличне середовище чи площа необхідно передбачувати додаткові елементи, які будуть створювати комфортний простір для специфічної аудиторії. Насамперед необхідно передбачити шляхи для маломобільних груп населення для вільного, безперешкодного руху, що забезпечить комфортне перебування. Також слід передбачити певні інформаційні джерела для полегшення орієнтування туристів в даному просторі.

Перед тим як планувати площу потрібно проаналізувати територію де вона буде розташовуватись. Якщо площа розміщується у жилomu кварталі міста, то вона має більш спокійний характер, тобто призначена для прогулянок або пасивного відпочинку. Якщо ж площа розташована у центральній частині міста то вона несе більш громадське, суспільне навантаження.

Повернення до традиційних типів міських просторів, яке набуває все більшого значення, сьогодні здійснюється шляхом реалізації принципу акумулювання позитивного простору. Позитивним у сучасній західноєвропейській містобудівній науці прийнято називати простір, що перетікає, має певні межі. Ці межі можуть визначатися як забудовою, так і засобами ландшафтного дизайну. Акумулювання позитивного простору використовується в основному шляхом створення затишних приватних ділянок на великих відкритих міських площах.

Наступним фактором, що впливає на площу є функція площі, для чого вона призначена – для відпочинку, прогулянок чи очікування (центральні, вокзальні, площі перед окремими будівлями і спорудами), для вшанування пам'яті даного місця (меморіальні), а може для торгівлі і послуг (ринкові). Деякі площі створюються для покращення транспортного руху міста.

Архітектурний простір характеризується: габаритами, конфігурацією і співвідношенням фізично огорожувальних простір мас і розривів між ними, що визначають зв'язку даної площадки з містом, його прилеглими територіями. За ступенем доступності зовнішнього середовища простору можна умовно розділити на три основні типи: відкрите, закрите і комбіноване.

Одним з головних формоутворюючих елементів є форма. Форми і межі просторів організують рух, захищають від впливів стихії та транспорту, уособлюють території для перебування людини. Обмеження руху по основних напрямках, характер і побудова направляючих площин і елементів впливають на емоційний стан людини, відповідають за його потенційні здібності до дій. Свобода пересування, доступність орієнтирів, стійкість висотних форм у зоні перебування – фактори значимі для міської життєдіяльності людини, формування цих факторів відбувається за допомогою просторових елементів і площин.

При проектуванні площі слід враховувати розмір і обсяг оточуючих її будівель, ширину прилеглих вулиць, обсяг і характер транспортних потоків.

Залежно від функцій прийнято виділяти такі різновиди площ: головні площі громадських центрів; площі перед великими громадськими будівлями і спорудами, торговими

центрами; транспортні з розв'язкою руху на одному та різних рівнях; вокзальні та ринкові.

Площа це обмежений міський простір. Одиницями формування або межами найчастіше виступають будівлі. Проектуючи будівлю в середовищі площі необхідно чітко встановити роль будівлі в ній. Це може бути житловий будинок який підпорядковується вже існуючій системі, або це домінанта яка буде відрізняти силует площі та цілого міста.

Висновки: виявлено і з'ясовано умови впливу простору міських площ на поведінку людини; виведено рекомендації та пропозиції що до покращення архітектурного простору міської площі з урахуванням його впливу на поведінку людини. У подальшому необхідно визначити поняття комфорту середовища відносно міської площі різного функціонального призначення.

Список використаної літератури

1. Арнхейм Р. Мистецтво і візуальне сприйняття / Р. Арнхейм. – М.: Прогрес, 1974. – 392 с.
2. Бринкман А.Э. Площадь и монумент как проблема художественной формы / А.Э. Бринкман; пер.с нем. – М.: Изд-во Всесоюзной академии архитектуры, 1935. – 296 с.
3. Седов В. Эссе о площади. / В. Седов. – Speech площади №4, 2009. – 51с.
4. Титов А.Л. Организация архитектурной среды и поведения человека. Теория и история архитектуры, реставрация и реконструкция историко-архитектурного наследия. / А.Л. Титов. – Екатеринбург, 2004. – 121 с.

Аннотация. В данном исследовании акцент сделан на изучение связей архитектурной среды и поведения человека. Определены типы функционально-пространственной организации городских площадей. Выявлено и выяснены условия влияния пространства городских площадей на поведение человека. Разработаны предложения по

Проблеми розвитку міського середовища. Вип.2 (12) 2014

проектированию архитектурной среды площади, его визуального и навигационного улучшения.

Ключевые слова: площадь, архитектурная среда, пространство.

Annotation. In this project, there is an emphasis on the analysis of connections between an architectural environment and human actions. There are the types of functional and spatial organization of urban space recognized. Also there conditions of impact on person's actions have been determined. The proposals for the projecting of architectural space environment and its visual and navigational improvements were created.

Keywords: square, architectural environment space.

Стаття надійшла до редакції у грудні 2013р.

УДК 72.01

Трошкіна О.А.(к.арх.,доц.),
Сіряк А.О.(магістрант),³⁷
Національний авіаційний
університет, Київ

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ СУЧАСНОГО ВУЛИЧНОГО ПРОСТОРУ

Анотація. У даному дослідженні зроблено акцент на вивчення зв'язків людини та архітектурного середовища. Розглянуто деталі вуличного середовища, їх значення в формуванні архітектурного простору. Проаналізовано стан досліджуваної проблеми. Встановлено поняття комфорту вуличного середовища.

Ключові слова: вуличний простір, комфорт середовища, сприйняття архітектурного простору.

Актуальність дослідження. Архітектурний простір – сукупність будівель та споруд, призначених для визначених функцій і наділених необхідною та достатньою для споживача інформативністю, в тому числі за допомогою

³⁷ © Трошкіна О.А., Сіряк А.О.